

**SPRAWOZDANIE ZA 2019 R. Z REALIZACJI UCHWAŁY
Nr VI/105/19 RADY MIASTA KRAKOWA z dnia 30 stycznia 2019 r.
w sprawie przyjęcia MIEJSKIEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA
PSYCHICZNEGO NA LATA 2019-2021**

Kraków, sierpień 2020 r.

Spis treści:

I.	Wprowadzenie	str. 3
II.	Stacjonarna opieka zdrowotna psychiatryczna – leczenie zamknięte	str. 4
III.	Zakłady opieki długoterminowej	str. 4
IV.	Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna	str. 5
V.	Działalność organizacji pozarządowych	str. 6
VI.	Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi	str. 7
VII.	Realizacja działań podejmowanych przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne funkcjonujące na terenie Krakowa	str.10
VIII.	Realizacja przez Gminę Miejską Kraków programów polityki zdrowotnej z zakresu zdrowia psychicznego	str.14
IX.	Podsumowanie realizacji Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w roku 2019 oraz poprzednich edycji	str.17

I. Wprowadzenie

Ochrona zdrowia psychicznego w myśl ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj.: Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 z późn. zm.) obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:

- 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
- 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
- 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. Działania zapobiegawcze z zakresu ochrony zdrowia psychicznego powinny być podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych oraz wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

W dniu 30 stycznia 2019 roku podjęta została Uchwała Nr VI/105/19 Rady Miasta Krakowa, na podstawie której realizowany jest Miejski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2021, stanowiący załącznik do ww. Uchwały.

Uchwała ta stanowiła kontynuację realizacji celów operacyjnych zawartych w *Miejskim Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2018* oraz w *Miejskim Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2013-2015*, a także w *Miejskim Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2010-2012*. Przy opracowywaniu Programu na lata 2019-2021 oraz przy opracowywaniu sprawozdań rocznych, w tym sprawozdania za rok 2019, wykorzystano m. in. dane pochodzące z Małopolskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie, Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie, Grodzkiego Urzędu Pracy oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Do priorytetów *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2021* należały przede wszystkim promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym; zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym; wczesna profilaktyka, wykrywanie i wczesne leczenie zaburzeń psychicznych swoistych dla okresu dzieciństwa i dorastania oraz wczesnych form innych zaburzeń psychicznych i zachowania. W roku 2019 na podstawie ww. uchwały wdrożono do realizacji zadania związane z realizacją polityki zdrowotnej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie zdrowia psychicznego, w tym dwa programy polityki zdrowotnej, które stanowiły kontynuację działań realizowanych w poprzednich trzyletnich edycjach Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Ponadto w roku 2019 powołana została Krakowska Rada Zdrowia Psychicznego, która podobnie jak w latach 2016-2018, działała jako zespół doradczy Prezydenta Miasta Krakowa, w odniesieniu do zadań z zakresu ochrony zdrowia psychicznego.

II. Stacjonarna opieka zdrowotna psychiatryczna – lecznictwo zamknięte

W 2019 r. kompleksowe świadczenia w zakresie lecznictwa psychiatrycznego, odwykowego i neurologicznego zapewniał Szpital Kliniczny im. dr. Józefa Babińskiego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krakowie (dawna nazwa: Szpital Specjalistyczny im. dr J. Babińskiego SPZOZ w Krakowie). Szpital ten dysponował 790 łózkami. Opieka psychiatryczna realizowana była w roku 2019 również w oddziałach psychiatrycznych przez następujące szpitale:

- 1) Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera w Krakowie Sp. z o. o. , os. Złotej Jesieni 1, z Oddziałem Psychiatrii dysponującym w 2019 r. 37 łózkami;
- 2) Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. św. Ludwika przy ul. Strzeleckiej 2, z Oddziałem Psychiatrii Dzieci, w ramach którego w 2019 r. funkcjonowały 2 oddziały kliniczne, tj. oddział całodobowy dysponujący 20 łózkami oraz miejscowy oddział dzienny dysponujący 25 miejscami;
- 3) Szpital Uniwersytecki w Krakowie z główną siedzibą przy ul. Jakubowskiego 2, w ramach którego w 2019 r. funkcjonowały przy ul. Kopernika 21a dwa oddziały kliniczne, tj.: Oddział Psychiatrii Dorosłych dysponujący 55 łózkami oraz Oddział Psychiatrii Dzieci i Młodzieży dysponujący 35 łózkami;
- 4) 5 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ w Krakowie przy ul. Wrocławskiej 1-3, z Kliniką Oddziałem Psychiatrycznym, w ramach którego w 2019 r. funkcjonował Oddział Psychiatryczny Stacjonarny dla dorosłych z 50 łózkami oraz Oddział Psychiatryczny Dzienny dla dorosłych z 35 miejscami.

Ponadto pomoc psychiatryczną zapewniały w 2019 r. również: Stowarzyszenie MONAR Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień przy ul. Suchy Jar 4, dysponujący 62 łózkami oraz Ośrodek Leczenia, Terapii i Rehabilitacji Osób Uzależnionych z Nawrotami Choroby przy ul. Nadbrzezie 25, dysponujący 25 łózkami.

Liczba osób hospitalizowanych w 2019 roku na terenie Krakowa z powodu zaburzeń psychicznych oraz zaburzeń zachowania wyniosła łącznie 7 752 osób (na podstawie danych MOW NFZ), co stanowiło o 23 osoby mniej niż w roku 2018, kiedy liczba hospitalizowanych na terenie Krakowa wynosiła 7 729, oraz o 213 osób mniej niż w roku 2017, kiedy liczba osób hospitalizowanych wynosiła 7 965.

III. Zakłady opieki długoterminowej

Gmina Miejska Kraków pełni rolę podmiotu tworzącego wobec trzech podmiotów leczniczych, w tym wobec Miejskiego Centrum Opieki dla Osób Starszych, Przewlekłe Niepełnosprawnych oraz Niesamodzielnych w Krakowie (dawnego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Krakowie przy ul. Wielickiej 267). Miejskie Centrum Opieki w ramach statutowej działalności udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie: świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej; opieki paliatywnej; opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, a świadczenia udzielane są w pionie lecznictwa i pielęgniarstwa. W strukturze organizacyjnej Centrum funkcjonują m. in.: Oddział Ogólny, Oddział Psychiatryczny, Oddział Stacjonarny Medycyny Paliatywnej, które w 2019 r. dysponowały łącznie 512 łózkami (o 1 łóżko mniej niż w roku 2018), w tym 87 łóżek w Oddziale Psychiatrycznym (tyle samo, co w 2018 r.). Ponadto w ramach Miejskiego Centrum Opieki funkcjonowały: Hospicjum Domowe, Poradnia Medycyny Paliatywnej, Poradnia Żywieniowa oraz Dzienny Dom Opieki Medycznej.

Oddział Psychiatryczny wykonuje całodobowe świadczenie zdrowotne obejmujące leczenie, pielęgnację i rehabilitację osób niewymagających już hospitalizacji, u których zakończono proces diagnozowania, leczenia operacyjnego, które jednak ze względu na stan swojego zdrowia i stopień niepełnosprawności oraz brak możliwości funkcjonowania w środowisku domowym wymagają stałego nadzoru fachowego personelu. Ponadto zapewnia pomoc psychologiczną

i logopedyczną, leczenie dietetyczne, prowadzenie terapii zajęciowej oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych.

Liczba leczonych w Miejskim Centrum Opieki w Krakowie w 2019 r. wynosiła łącznie 1 053 osób, czyli o 39 pacjentów więcej niż w roku 2018, kiedy liczba leczonych wynosiła 1 014 osób. Liczba leczonych w Oddziale Psychiatrycznym w 2019 r. wynosiła 99 osób, co stanowi o 9 pacjentów więcej niż w roku 2018, kiedy liczba leczonych w tym Oddziale wynosiła 90 osób.

IV. Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna

Liczbę osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w roku 2019 w ramach ambulatoryjnej specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie miasta Krakowa przedstawia poniżej zamieszczona tabela (na podstawie danych z MOW NFZ).

Lp.	Rozpoznanie wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10	Rodzaj zaburzeń	Liczba pacjentów leczonych
1.	F00-F09	Zaburzenia psychiczne organiczne, włącznie z zespołami objawowymi	9 514
2.	F10-F19	Zaburzenia psychiczne i zachowania spowodowane używaniem środków (substancji) psychoaktywnych	7 312
3.	F20-F29	Schizofrenia, zaburzenia typu schizofrenii (schizotypowe) i urojeniowe	8 221
4.	F30-F39	Zaburzenia nastroju (afektywne)	12 598
5.	F40-F48	Zaburzenia nerwicowe, związane ze stresem i pod postacią somatyczną	23 725
6.	F50-F59	Zespoły behawioralne związane z zaburzeniami fizjologicznymi i czynnikami fizycznymi	1 200
7.	F60-F69	Zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	3 839
8.	F70-F79	Upośledzenie umysłowe	1 729
9.	F80-F89	Zaburzenia rozwoju psychicznego (psychologicznego)	3 214
10.	F90-F98	Zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się zwykle w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym	3 232
11.	F99	Zaburzenia psychiczne, inaczej nieokreślone	846
12.	Ogółem pacjenci leczeni wg klasyfikacji rozpoznań F00-F99:		75 430

Opracowanie własne na podst. danych z MOW NFZ.

Z danych przywołanych w powyższej tabeli wynika, że w roku 2019 łączna liczba leczonych we wszystkich rodzajach zaburzeń psychicznych, wskazanych jako rozpoznania wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10, wynosiła 75 430, co stanowiło o 847 leczonych mniej niż w roku 2018, kiedy łączna liczba leczonych wynosiła 76 277 pacjentów.

Największą grupę pacjentów leczonych w 2019 r. na terenie Krakowa stanowiły, podobnie jak w latach ubiegłych, osoby z zaburzeniami nerwicowymi związanymi ze stresem i pod postacią somatyczną (F40-F48), tj. 23 725, co stanowiło o 695 osób więcej niż w roku 2018, kiedy liczba leczonych z tymi zaburzeniami wynosiła 23 030 osób.

Kolejną dużą grupę pacjentów leczonych w roku 2019 na terenie Krakowa stanowiły osoby z zaburzeniami nastroju (afektywne F30-F39), tj. 12 598 leczonych pacjentów, i w tej grupie pacjentów odnotowano spadek o 338 liczby leczonych w stosunku do roku 2018, kiedy w tej grupie zaburzeń odnotowano 12 936 leczonych pacjentów.

W porównaniu z rokiem 2018 spadek liczby leczonych pacjentów odnotowano w grupie zaburzeń psychicznych organicznych, włącznie z zespołami objawowymi (F00-F09), gdyż na koniec roku 2019 liczba leczonych pacjentów wyniosła 9 514, co stanowiło o 606 mniej pacjentów niż w roku 2018, kiedy liczba leczonych pacjentów w tej grupie zaburzeń psychicznych wyniosła 10 120 osób.

V. Działalność organizacji pozarządowych

Podmioty niepubliczne, podobnie jak w latach ubiegłych, w 2019 r. współpracowały z Gminą Miejską Kraków w celu realizacji zadań z obszaru pomocy społecznej oraz zdrowia publicznego, w tym zdrowia psychicznego. Podmiotami niepublicznymi realizującymi 2019 r. zadanie polegające na prowadzeniu ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowych domów samopomocy) na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były następujące fundacje i stowarzyszenia: Krakowska Fundacja „Hamlet”, Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”, Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział Kraków, Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo” oraz Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Tęcza”.

Ponadto na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków do prowadzenia przez podmioty niepubliczne zostało przekazane siedem z dwunastu funkcjonujących w 2019 r. mieszkań chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, tj. przez: Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne”, Fundację Pomocy Chorym Psychicznie im. Tomasza Deca oraz Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”.

W 2019 r. Gmina Miejska Kraków dofinansowywała także prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej (WTZ) przez następujące organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „EMAUS”, Fundację im. Brata Alberta, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Kraków Nowa Huta, Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”, Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „KLIKA”.

W ramach zdrowia publicznego, podobnie jak w latach poprzednich, ogłoszono otwarty konkurs ofert na realizację w 2019 r. na rzecz osób chorych psychicznie w Gminie Miejskiej Kraków dwóch zadań z zakresu zdrowia psychicznego, tj.: 1) „Prowadzenie centrum psychoonkologii” oraz 2) „Realizacja działań służących upowszechnianiu wiedzy na temat zdrowia psychicznego i jego uwarunkowań, kształtowanie przekonań, postaw, zachowań i stylu życia wspierającego zdrowie psychiczne, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu, w szczególności przez prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych, a także realizacja inicjatyw i działań wspierających osoby z rozpoznanymi zaburzeniami psychicznymi”.

W ramach zadania nr 1 podpisano umowę ze Stowarzyszeniem UNICORN, które zrealizowało cykl indywidualnych oraz grupowych spotkań z psychologiem dla osób chorujących onkologicznie oraz ich bliskich, w tym zapewnił także udział uczestników zadania w konsultacjach z onkologiem, dietetykiem oraz w zajęciach ruchowych (gminastyka, joga, pilates, stretching, nordic walking) i z dodatkowych metod terapeutycznych (arteterapia, muzykoterapia, choreoterapia, śpiew, technika Bowena). W Krakowskim Centrum Psychoonkologii udzielono wsparcia ok. 500 osobom chorym oraz ich bliskim w okresie od 1 czerwca do 31 grudnia 2019 r.

W ramach zadania nr 2 w roku 2019 zawarte zostały 3 umowy, tj.: ze Stowarzyszeniem Otwórzcie Drzwi, Fundacją Pomocy Chorym Psychicznie im. Tomasza Deca oraz Szpitalem Uniwersyteckim w Krakowie. Wspomniany powyżej Szpital, z uwagi na zmianę siedziby Szpitala i zmiany organizacji pracy oddziałów oraz organizację zajęć rehabilitacyjnych w miejscu udzielania świadczeń, ostatecznie nie wykonał zadania polegającego na dofinansowaniu przejazdów pacjentów oddziałów psychiatrycznych na zajęcia rehabilitacyjne i dokonał zwrotu dotacji.

Fundacja Pomocy Chorym Psychicznie im. Tomasza Deca zrealizowała zadanie adresowane do pacjentów oddziałów psychiatrycznych Szpitala Klinicznego im. dr. J. Babińskiego SP ZOZ w Krakowie w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2019 r. 195 osób chorujących psychicznie skorzystało z dofinansowania ze środków Gminy Miejskiej Kraków do przejazdów komunikacją miejską w celach rehabilitacyjnych.

Natomiast Stowarzyszenie „Otwórzcie Drzwi” w 2019 r. zorganizowało 14 spotkań edukacyjnych pn.: „Porozmawiajmy o chorobie psychicznej” dla osób chorujących psychicznie, ich rodzin oraz studentów kierunków medycznych i społecznych. Spotkania miały na celu upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego i jego uwarunkowań. Podczas spotkań, edukatorzy opowiadali o swoim doświadczeniu choroby, w tym jak wyglądało życie przed chorobą, jakie były jej zwiastuny, czym się choroba objawiała, jak wyglądało leczenie, co im pomagało, a co przeszkadzało w zdrowieniu oraz jak chronili siebie przed nawrotem choroby. Łącznie we wszystkich spotkaniach wzięły udział 254 osoby.

VI. Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie w zakresie wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi

Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 r. w ramach działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie odbywało się poprzez realizację poniżej opisanych zadań.

1. Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy udzielają wsparcia osobom chorującym psychicznie, niepełnosprawnym intelektualnie, osobom z autyzmem oraz z chorobą Alzheimera. Świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi oraz treningów umiejętności społecznych i interpersonalnych, a także terapii zajęciowej. Świadczona pomoc ma na celu utrzymanie osoby w jej lokalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji.

W 2019 r. na terenie Krakowa funkcjonowało 13 środowiskowych domów samopomocy, w tym 1 działający w formie jednostki budżetowej oraz 12 środowiskowych domów samopomocy, prowadzonych przez podmioty niepubliczne na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków. Spośród środowiskowych domów samopomocy, 5 dysponowało 180 miejscami dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, 3 dysponowały 126 miejscami dla osób przewlekle chorujących psychicznie, a 2 dysponowały miejscami dla 45 osób z innymi rodzajami zaburzeń psychicznych. Ponadto 3 domy obejmujące wsparciem osoby z różnego rodzaju zaburzeniami dysponowały 103 miejscami. Łącznie w 2019 r. środowiskowe domy samopomocy dysponowały 454 miejscami. Z tej formy pomocy w 2019 r. skorzystało 526 osób.

Podmiotami realizującymi zadanie polegające na prowadzeniu w 2019 r. niepublicznych środowiskowych domów samopomocy na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków były: Krakowska Fundacja „Hamlet”, Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Przystanek Betlejem”, Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział Kraków, Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo” oraz Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Tęcza”. Wysokość dotacji przekazanej w 2019 roku na funkcjonowanie środowiskowych domów samopomocy w ramach środków z budżetu państwa wynosiła 10 294 969 zł.

Ponadto w Krakowie działał Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzony na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Krakowską Fundację „Hamlet”. Placówka ta w 2019 r. dysponowała 20 miejscami. Z pomocy mogły skorzystać pełnoletnie osoby mające problem ze zdrowiem psychicznym i pozostające w stałym leczeniu. Klub działał w oparciu o aktywność własną uczestników, wspieranych przez jego pracowników. W ramach zajęć organizowanych w Klubie można było skorzystać z warsztatów kulinarnych, tanecznych, plastycznych, kulturalnych i komputerowych. Świadczone było także poradnictwo psychologiczne. Z pomocy udzielanej w Klubie w 2019 r. skorzystały 24 osoby. Wysokość dotacji przekazanej w 2019 r. na funkcjonowanie Klubu Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach środków z budżetu państwa wynosiła 134 592 zł.

2. Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Mieszkania chronione wspierane dla osób z zaburzeniami psychicznymi miały na celu udzielanie osobom w nich zamieszkującym wsparcia w zakresie poprawy kontaktów społecznych, przywrócenie możliwości pełnienia satysfakcjonujących ról społecznych, zapewnienie bezpiecznego, całodobowego zakwaterowania. Celem wsparcia w wykonywaniu codziennych obowiązków połączonego z treningiem umiejętności społecznych było doprowadzenie do częściowego lub całkowitego usamodzielnienia.

W Krakowie w 2019 r. funkcjonowało 12 mieszkań chronionych tego typu, z czego 5 mieszkań funkcjonowało w strukturze jednostek budżetowych – domów pomocy społecznej, a prowadzenie 7 mieszkań chronionych Gmina Miejska Kraków zleciła organizacjom pozarządowym: Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Stowarzyszeniu Rodzin „Zdrowie Psychiczne”, Fundacji Pomocy Chorym Psychiczenie im. Tomasza Deca oraz Chrześcijańskiemu Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”.

Łączna liczba miejsc w mieszkaniach chronionych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 r. wynosiła 60. Ze wsparcia w mieszkaniach chronionych w 2019 r. skorzystało 80 osób. Wysokość dotacji przekazanej w 2019 r. na funkcjonowanie mieszkań chronionych wspieranych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach środków finansowych Gminy Miejskiej Kraków wynosiła 525 046 zł.

3. Warsztaty terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) zapewnia osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat powyższych celów odbywa się poprzez codzienne zajęcia, przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej realizowanych w ramach pracowni m.in. gospodarstwa domowego, stolarskich, krawieckich, edukacyjnych, plastycznych, komputerowych, gospodarczo-ogrodniczych. Na terenie Krakowa w 2019 r. działało 14 warsztatów terapii zajęciowej, w tym 3 funkcjonowały w strukturach jednostek budżetowych, a 11 prowadzonych było przez podmioty niepubliczne na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków.

Warsztaty terapii zajęciowej zapewniały w 2019 r. łącznie 563 miejsca, w tym: 150 miejsc przeznaczonych w szczególności dla osób z chorobami psychicznymi, 48 miejsc dla osób ze schorzeniami narządu ruchu oraz 365 miejsc dla osób z innymi rodzajami niepełnosprawności. W 2019 r. w zajęciach uczestniczyło 645 osób niepełnosprawnych. W ciągu roku warsztaty opuściły 82 osoby, w tym 18 osób podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy lub w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej.

W roku 2019 Gmina Miejska Kraków dofinansowywała prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej przez następujące organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Kraków Nowa Huta, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Krakowski, Stowarzyszenie Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „Emaus”, Fundacja im. Brata Alberta, Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób

z Upośledzeniem Umysłowym, Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”, Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”. Wysokość dotacji przekazanej w 2019 r. na funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej wynosiła 11 847 588 zł, w tym 10 138 284 zł ze środków finansowych PFRON oraz 1 709 304 zł ze środków finansowych Gminy Miejskiej Kraków.

4. Domy pomocy społecznej

Domy pomocy społecznej (DPS) zapewniały opiekę i wsparcie osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu niepełnosprawności intelektualnej lub choroby psychicznej, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Krakowski system domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 r. tworzyło 6 domów pomocy społecznej, z których 1 prowadzony był na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmiot niepubliczny, tj. Fundację dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelektualnie „Dom z Marzeń”.

W 2019 roku 91 osób zostało przyjętych do domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Łącznie z tej formy pomocy skorzystało 1 090 osób.

Wysokość dotacji przekazanej w 2019 r. na funkcjonowanie domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynosiła 67 688 085 zł, w tym 53 352 041 zł ze środków finansowych Gminy Miejskiej Kraków oraz 14 336 044 zł ze środków budżetu państwa.

Wykaz domów pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2019 r. wraz z liczbą miejsc*

Lp.	Nazwa i adres jednostki	Typ Domu	Liczba miejsc w 2019 r.
1.	DPS ul. Łanowa 43	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	165
			165
2.	DPS ul. Krakowska 55	dla osób przewlekle psychicznie chorych	260
3.	DPS ul. Łanowa 41		378
4.	DPS os. Szkolne 28**		50
			688
5.	DPS ul. Babińskiego 25**	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	87
6.	DPS os. Hutnicze 5***		45
			132
7.	DPS ul. Ułanów 25****	dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	25
			25
Łączna liczba miejsc			1010

* wg danych na 31 grudnia 2019

** wyłącznie dla kobiet

*** budynek na os. Hutniczym 5, wchodzącym w strukturę DPS Nowa Huta

**** jednostka prowadzona na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków

5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym i dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub

niepełnosprawności, obejmują czynności polegające na pielęgnacji (wspieranie procesu leczenia) oraz uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia.

W 2019 roku wykonano 115 274,5 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Pomocą objęto łącznie 394 osoby.

Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone były w 2019 r. na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy.

Wysokość dotacji przekazanej w 2019 r. na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ramach środków z budżetu państwa wynosiła 2 891 635 zł.

6. Realizacja Programu Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny” dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny” (PAL) w 2019 r. był realizowany jako program skierowany do osób z zaburzeniami psychicznymi i wspólnie z nimi zamieszkujących oraz osób spokrewnionych, zamieszkujących oddzielnie, spełniających kryteria zagrożenia wykluczeniem społecznym. Głównym celem Programu było podniesienie aktywności społecznej oraz wzrost integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin i opiekunów. W 2019 r. program był realizowany w dwóch lokalizacjach na terenie Krakowa, tj. przy ul. Ugorek 1 oraz przy ul. Chmielowskiego 6A. Wsparciem zostało objętych w 2019 r. łącznie 172 osoby.

W ramach PAL realizowane były następujące formy wsparcia:

- 1) psychoterapia grupowa;
- 2) grupa wsparcia dla rodzin osób chorujących psychicznie;
- 3) grupa wsparcia dla osób z problemami w obszarze zdrowia psychicznego.

Uczestnicy PAL wzięli udział w treningach kompetencji społecznych realizowanych w 2019 r. w formie warsztatów o różnorodnej tematyce, między innymi:

- 1) warsztaty z zakresu rzemiosła artystycznego,
- 2) warsztaty plastyczne,
- 3) warsztaty szycia na maszynie,
- 4) wyjścia grupowe do instytucji kultury (np. do kina, teatru, muzeum, galerii sztuki).

W miarę potrzeb uczestnicy Programu korzystali ze spotkań indywidualnych z psychoterapeutami - wolontariuszami oraz ze wsparcia animatorów lokalnych. Animatorzy lokalni w 2019 r. współpracowali z osobami i instytucjami działającymi w środowisku lokalnym na rzecz ochrony zdrowia psychicznego.

W okresie od stycznia do kwietnia 2019 r. Program był finansowany w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse”, natomiast w okresie od maja do końca 2019 r. ze środków finansowych Gminy Miejskiej Kraków. Na jego realizację w roku 2019 przeznaczono łącznie 8 950 zł.

VII. Realizacja działań podejmowanych przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne funkcjonujące na terenie Krakowa

Wśród zadań statutowych samorządowych krakowskich poradni psychologiczno - pedagogicznych realizowanych w 2019 r. znajdowały się przede wszystkim zadania związane z promocją zdrowia psychicznego i zapobieganiem zachowaniom dysfunkcyjnym (ujęte w planach pracy poszczególnych Poradni).

Jedną z form pracy była psychoedukacja rodziców, indywidualna i grupowa, realizowana w 2019 r. w postaci „Szkoły dla rodziców”, konsultacji interwencyjnych i rodzinnych, indywidualnych porad dla rodziców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci z ADHD, dzieci przejawiających zachowanie agresywne, a także nasilone trudności edukacyjne. Prowadzone były

także warsztaty, prelekcje, wykłady i konsultacje dla rodziców i nauczycieli ukierunkowane na przekazywanie wiedzy i umiejętności wychowawczych: np. „Zagrożenia w sieci. Cyberprzemoc”, „Agresja u dzieci”, „Dziecko ze specyficznymi trudnościami w nauce” - aspekt pedagogiczny i psychologiczny, „Aspekty psychologiczne wieku dorastania”. Do najważniejszych inicjatyw podejmowanych w roku 2019 przez poszczególne Poradnie należały następujące działania.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3 zorganizowała dla uczniów m. in. warsztaty promujące zdrowy tryb życia, kształtujące umiejętności zgodnego współżycia w grupach społecznych: „W świecie emocji”, „Uzależnienie i jego podstawy psychologiczne”, „Jak radzić sobie ze złością”, „Agresja lęk czy odwaga”, „Ciemne strony Internetu”, „Trening umiejętności społecznych”, „Jak radzić sobie ze stresem egzaminacyjnym”, „Doskonalenie umiejętności porozumiewania się”, „Tolerancja”. Na terenie szkół odbywały się warsztaty psychoedukacyjne, treningi komunikacji, treningi radzenia sobie ze stresem. Jeśli zachodzi taka potrzeba, pracownicy Poradni podejmowali się mediacji. Prowadzona była także terapia indywidualna, grupowa, socjoterapia i terapia rodzin. W kwartalniku - biuletynie „Trójka” wydawanym systematycznie przez poradnię ukazują się artykuły autorstwa pracowników Poradni, dotyczące zdrowia psychicznego, promujące zdrowy tryb życia, przekazujące wiedzę na temat zapobiegania nieaprobowanym zachowaniom.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3 współpracowała w 2019 r. z Zespołem interdyscyplinarnym do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołanym przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie (Filia nr 5), a także uczestniczyła w programach dotyczących zapobieganiu przemocy w szkole, rodzinie i środowisku lokalnym. Do szerzenia wiedzy na temat zdrowia psychicznego wśród nauczycieli i rodziców Poradnia posługiwała się pakietami „One są wśród nas”: „Dziecko z zaburzeniami tikowymi”, „Dziecko z depresją”, „Dziecko z zaburzeniami psychotycznymi”, „Dziecko z zaburzeniami lękowymi”.

Ponadto Poradnia ta w 2019 r. szeroko upowszechnia wiedzę na temat zdrowia psychicznego, wpływa na kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu. Uczniowie, u których ujawniły się zaburzenia zachowania i emocji oraz zachowania dysfunkcyjne są objęci szczególną opieką pracowników PPP3. Poradnia nawiązywała współpracę z rodzicami tych uczniów, edukuje ich i wspiera w oddziaływaniach wychowawczych. Rodzice otrzymywali w Poradni informacje o możliwości diagnozy i leczenia, o dostępności różnych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej i wsparcia innych instytucji współpracujących na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Poradnia współpracowała z różnymi instytucjami świadczącymi pomoc (klinika psychiatrii, szpitale, przychodnie specjalistyczne) i upowszechniając informacje o możliwych formach wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Koordynowano różne formy pomocy dla dzieci, młodzieży i ich rodzin będących pod opieką Poradni.

W ramach działań podejmowanych w zakresie zdrowia psychicznego Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci w Wiekach Przedszkolnym oraz Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Krakowie we współpracy z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką zorganizowały w 2019 r. konferencję dla dyrektorów i nauczycieli wychowania przedszkolnego „O WYCHOWANIU – PRAKTYCZNIE” oraz konferencję dla dyrektorów i nauczycieli przedszkoli nt. profilaktyki i zagrożeń zdrowia psychicznego małego dziecka.

Inicjatywy w zakresie ochrony i promocji zdrowia psychicznego w 2019 r. podejmowała także Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pn. "Krakowski Ośrodek Terapii",

m. in. poprzez działania informacyjne związane z działalnością SPPP „KOT” w obszarze profilaktyki i terapii zaburzeń zdrowia psychicznego, w tym m. in.: poprzez prowadzenie strony internetowej poradni, na której publikowane były informacje o oferowanych formach pomocy, o realizowanych programach, oraz nt. różnych innych działań podejmowanych przez Poradnię. Wiedza dot. ochrony zdrowia psychicznego promowana była w 2019 r. na portalach społecznościowych, w tym np. Program pn. "Projekcje filmowe" skierowany do specjalistów zatrudnionych w krakowskich placówkach oświatowych. „Projekcje filmowe” wraz z komentarzem terapeutycznym i dyskusją, pozwalały bliżej przyjrzeć się dynamice problemów prezentowanych w filmach, a dotyczących dzieci i rodzin.

Działania prowadzone z zakresu promocji i zapobiegania problemom zdrowia psychicznego realizowane były w 2019 r. także w ramach pracy grupowej, w formie licznych zajęć charakterze socjoterapeutycznym oraz warsztatowym, skierowanych do różnych grup odbiorców. W ramach zajęć socjoterapeutycznych i grupowych organizowanych w SPPP KOT brały udział różne grupy wiekowe – uczniowie różnych klas szkoły podstawowej, wg zestawienia poniżej.

Rok szkolny 2018/2019:

- Uczniowie II, III klasa Szkoła Podstawowa grupa „Miasteczko”, październik – grudzień: 17 dzieci,
- Uczniowie V, VI klasa Szkoła Podstawowa grupa „Kraina”, październik – grudzień: 8 dzieci,
- Uczniowie klas IV – V szkoły podstawowej, grupa „Trampolina”, listopad – grudzień: 8 dzieci,
- Uczniowie klas VI – VII szkoły podstawowej, grupa „Trampolina. Akademia Filmowa”,
listopad – grudzień: 8 dzieci,
- Uczniowie gimnazjum oraz kl. VIII Szkoły Podstawowej: październik – grudzień: 10 uczniów,
- Uczniowie liceum/technikum: październik – grudzień: 9 uczniów,
- Uczniowie I klasa Szkoły Podstawowej grupa „W piaskownicy” - 6 uczniów.

Rok szkolny 2019/2020:

- Uczniowie I-III klasa Szkoła Podstawowa grupa „Miasteczko”, październik–grudzień, 8 dzieci,
- Uczniowie V, VI klasa Szkoła Podstawowa grupa „Kraina”, październik–grudzień, 8 dzieci,
- Uczniowie VII,VIII klasa Szkoła Podstawowa, grupa „Trampolina.” październik–grudzień, 9 dzieci,
- Uczniowie liceum/technikum: październik – grudzień, 9 uczniów,
- Uczniowie I,II klasa Szkoły Podstawowej grupa „W piaskownicy” 6 dzieci.

Ponadto działania z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego realizowane były w 2019 r. w formie programów edukacyjno-profilaktycznych, adresowanych do dzieci i młodzieży krakowskich szkół i placówek.

Do istotnych Programów profilaktycznych i terapeutycznych realizowanych w SPPP KOT należały następujące:

- 1) „Kot w Tarapatkach” – program profilaktyczno-wychowawczy skierowany do wychowawców klas I – III szkoły podstawowej, opierający się na wzmocnieniu roli więzi w procesie wychowawczo-edukacyjnym, wyposażeniu wychowawców w pakiet wiedzy, scenariuszy lekcyjnych oraz wsparcia superwizyjnego. Program podlega ciągłej modyfikacji zgodnie z potrzebami uczestników, i planuje się jego poszerzenie o szkołę dla rodziców. W roku 2019 odnotowano ok. 50 uczestników.
- 2) „Miasteczko” - program autorski dla grupy terapeutycznej dla dzieci z klas I – III szkoły podstawowej, polegający na terapii przez zabawę (struktura programu zbudowana wokół fabuły Miasta).
- 3) „Kraina” - program autorski dla grupy terapeutycznej dla dzieci z klas V - VI szkoły podstawowej, skierowany do dzieci z problemami adaptacyjnymi.
- 4) „Piaskownica” - program oparty ma metodzie Sand Play, realizowany przez SPPP KOT.
- 5) „Łódź na falach” - autorski program psychoedukacyjny skierowany do rodzin w kryzysie rozstania.
- 6) Programy profilaktyki szkolnej powstałe przy realizacji projektu pilotażowego Fundacji Falochron: pod hasłem „Razem tamujemy przemoc”:

- „Szkoła Budowania Bezpieczeństwa” - program warsztatowy podnoszący kompetencje nauczycieli;
- „Trampolina” – projekt z grupami wsparcia dla młodzieży mającej trudności w relacjach z rówieśnikami, tj. grupy socjoterapeutyczne w ramach projektu „TRAMPOLINA”, w których udział wzięły 22 osoby.

Spośród pozostałych działań wykonanych w 2019 r. przez ww. Poradnię warto wymienić następujące projekty: „Szkoła dla rodziców”, superwizje dla nauczycieli oraz specjalistów pracujących z dziećmi na terenie Krakowa prowadzone przez pracowników SPPP KOT.

„Krakowski Ośrodek Terapii” prowadził w 2019 r. opiekę nad dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami psychicznymi swoistymi dla okresu dzieciństwa i dorastania. W SPPP „KOT” opieką psychologiczną w 2019 r. zostało objętych 812 dzieci i młodzieży oraz 131 rodzin. Dla uczniów odbywały się również konsultacje psychiatryczne.

Ponadto w 2019 r. w Gminie Miejskiej Kraków realizowane były we współpracy z różnymi instytucjami następujące zadania projektowe związane z profilaktyką zdrowia psychicznego:

1) **Nie jesteś sam** – wsparcie nauczyciela w pracy z uczniami z problemami psychicznymi i zaburzeniami emocjonalnymi w ramach kolejnej edycji projektu adresowanego do nauczycieli, pedagogów oraz psychologów pracujących w samorządowych szkołach i placówkach, na co dzień stykających się z problematyką zaburzeń emocjonalnych osób w wieku rozwojowym. Założeniem programu było nie tylko umożliwienie uczestnikom szkolenia poszerzenia wiedzy, ale również doskonalenie umiejętności praktycznych związanych z opieką pedagogiczną, profilaktyką i interwencją kryzysową. Szkolenia prowadzone były przez pracowników Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum i Szpitala Uniwersyteckiego, na co dzień pracujących z młodzieżą z problemami psychicznymi i zagrożoną patologią społeczną. Projekt realizowano w dwóch grupach, tj. ścieżce dziecięcej i ścieżce adolescencyjnej. Zakres zagadnień podczas realizacji tej edycji projektu w roku 2019 dotyczył w ramach ścieżki dziecięcej następującej tematyki: upośledzenie umysłowe i specyficzne zaburzenia umiejętności szkolnych; rozwój seksualny dzieci – norma i zaburzenia; przemoc i nadużycia; zaburzenia opozycyjno-buntownicze i zaburzenia hiperkinetyczne; u progu adolescencji – dziecięca specyfika zaburzeń psychicznych rozpoczynających się w wieku starszym. W ramach ścieżki adolescencyjnej były to następujące tematy: depresja, autoagresja, samobójstwa; rozwój seksualny młodzieży – norma i zaburzenia; psychopatologia w kontekście nowych mediów; alkohol, narkotyki, dopalacze; zaburzenia psychotyczne. Projekt ukończyło 74 nauczycieli, a łączny koszt projektu obejmujący działania w roku wyniósł 12 900 zł.

2) Utworzenie w 2019 r. w ramach struktury organizacyjnej Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Krakowski Ośrodek Terapii” **Zespołu Interwencji Szkolnej (ZIS)**, który przejął i zmodyfikował zadania **Centrum TAMA**, tj. Krakowskiego Centrum Budowania Bezpieczeństwa i Przeciwdziałania Przemocy Szkolnej. ZIS zajmował się wsparciem szkół, placówek oraz rodziców i uczniów, w tym oferował konsultacje i superwizje dla nauczycieli, cyklicznie prowadził szkoły dla rodziców, warsztaty dla trudnych klas, których celem jest diagnoza aktualnej sytuacji w klasie i przyczyn występujących problemów oraz wypracowanie planu zmian, które następnie wdrażane były przez nauczycieli uczących klasę. Projekt miał wpływ na podniesienie kompetencji nauczycieli. W 2019 r. w warsztatach diagnostyczno-interwencyjnych dla klas wzięło udział ok. 300 osób, w konsultacjach indywidualnych 72 osoby, a w warsztatach grupy superwizyjnej dla nauczycieli wzięło udział 8 osób. W warsztatach dla nauczycieli „Szkoła budowania bezpieczeństwa” wzięło udział 39 osób (4 zorganizowane grupy).

3) **„Krakowski Tydzień Dobrego Słowa”** - organizowanie akcji, której celem było dzielenie się dobrymi praktykami stosowanymi w jednostkach oświatowych (od 4 -8 lutego 2019 r.). Akcja wsparła inne miejskie działania prowadzone w obszarze bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Intencją było skoncentrowanie się na przeciwdziałaniu mowie nienawiści oraz promowaniu pozytywnej komunikacji. Istotnym elementem Krakowskiego Tygodnia Dobrego Słowa było też uwalnianie przestrzeni szkolnej od nienawistnych lub negatywnych haseł czy napisów, które

pojawiają się na murach czy ścianach. Akcja stanowiła przeciwdziałanie mowie nienawiści oraz formę promowania pozytywnej komunikacji i zainicjowała kampanię społeczną mającą na celu walkę z „mową nienawiści”, której kontynuacja została zaplanowana na rok 2020, w tym konferencja pn. „Budujemy krakowski model bezpieczeństwa psychicznego w szkole”.

5) Przygotowanie **oferty warsztatów szkoleniowych dla nauczycieli szkół średnich** dotyczącej rozpoznawania właściwego działania w obszarze depresji i skłonności samobójczych u młodzieży.

6) Zorganizowanie warsztatów mających na celu wsparcie nauczycieli w działaniach podejmowanych w obszarze przemocy w szkole, zrealizowane przez SPPP „Krakowski Ośrodek Terapii” oraz Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień (od 29 stycznia br. do 1 lutego 2019 r.). W ramach tych warsztatów przeszkolono 333 nauczycieli. Celem było wzmocnienie ich kompetencji i dostarczenie narzędzi przydatnych do omawiania z uczniami tak trudnych tematów, jak przemoc, agresja słowna, budowanie dobrych relacji czy szacunek dla drugiego człowieka.

W celu zapewnienia uczniom krakowskich szkół wielostronnej opieki adekwatnej do ich potrzeb, jak również w celu udzielania wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, ich rodzicom oraz nauczycielom, poradnie psychologiczno - pedagogiczne w roku 2019 szeroko upowszechniały wiedzę na temat zdrowia psychicznego, wpływały na kształtowanie zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego, udzielały wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom. Ponadto rozwijały umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu, w tym radzenia sobie ze stresem oraz unikania zachowań ryzykownych.

Rodzice otrzymywali w poradniach informacje o możliwości diagnozy i leczenia, o dostępności różnych form psychiatrycznej opieki zdrowotnej i wsparcia innych instytucji działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto poradnie współpracowały z różnymi podmiotami świadczącymi pomoc (klinika psychiatrii, szpitale, przychodnie specjalistyczne), upowszechniając informacje o możliwych formach pomocy i wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Łączne nakłady finansowe poniesione w związku z działaniami prowadzonymi przez poradnie psychologiczno-pedagogicznymi w 2019 r. wyniosły 20,6 mln zł.

VIII. Realizacja przez Gminę Miejską Kraków programów polityki zdrowotnej z zakresu zdrowia psychicznego

1. Na podstawie Uchwały Nr VI/105/19 Rady Miasta Krakowa w dniu 30 stycznia 2019 r. wdrożono do realizacji Miejski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2021 stanowiący załącznik do ww. Uchwały. W ramach podjętej uchwały w roku 2019 z zakresu zdrowia psychicznego realizowane były następujące programy polityki zdrowotnej:

1) Program Pomoc w powrocie do zdrowego funkcjonowania psychicznego. Program profilaktyki głębokich, nawracających zaburzeń psychicznych (GZP).

Pierwszym etapem realizacji Programu było przygotowanie i stworzenie materiałów edukacyjnych dotyczących rozpoznawania i przeciwdziałania rozwojowi głębokich zaburzeń psychicznych, a w drugim etapie realizowane były porady diagnostyczno-edukacyjne indywidualne i sesje indywidualne oraz edukacyjne konsultacje rodzinne. Osoby skierowane do Programu zostały poddane kompleksowej diagnozie, która decydowała o tym, jakie konkretne działania profilaktyczne zostaną wdrożone. Do diagnozy poza pogłębionym wywiadem użyte zostały narzędzia w formie kwestionariuszy, które później wykorzystane zostały do ewaluacji skuteczności Programu. Na podstawie diagnozy planowano wdrożenie działań profilaktycznych, tj. porad diagnostyczno-edukacyjnych, sesji edukacyjnych oraz edukacyjnych konsultacji rodzinnych. W przypadku rozpoznania rozwiniętych głębokich zaburzeń psychicznych (np. głęboka depresja, psychoza, zaburzenie osobowości) beneficjentów przekazywano do leczenia psychiatrycznego do odpowiedniej placówki medycznej.

Program realizowały następujące dwa podmioty: PRO VITA Centrum Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień NZOZ Kraków – Śródmieście oraz FCM Zdrowie Sp. z o.o. W roku 2019 z Programu skorzystało 37 osób. Wykonano łącznie 198 interwencji profilaktycznych. Koszt realizacji Programu w 2019 roku wyniósł 23 800 zł.

2) Program profilaktyki i terapii dzieci z autyzmem: Program profilaktyczno-terapeutyczny dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami ze spektrum autyzmu przeznaczony dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków.

Celem Programu było zwiększenie dostępności wczesnej diagnozy dzieci z autyzmem i całościowymi zaburzeniami rozwoju, zapewnienie im odpowiedniej wielospecjalistycznej terapii oraz zapewnienie rodzinom edukacji i fachowego wsparcia. Program ukierunkowany był w szczególności na wczesną diagnozę i terapię zaburzeń rozwojowych. Program adresowany był do dzieci i młodzieży z podejrzeniem lub rozpoznaniem całościowych zaburzeń rozwoju, zwłaszcza dzieci z autyzmem i „zespołem Aspergera”, a obejmował w szczególności dzieci do 3 roku życia zagrożonych autyzmem dziecięcym oraz dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnym wieku szkolnym, a także młodzież z objawami „zespołu Aspergera”. W roku 2019 z Programu skorzystały łącznie 63 osoby dotknięte autyzmem, przy czym z diagnozy skorzystało 8 pacjentów, z zajęć indywidualnych skorzystało 12 pacjentów, z zajęć grupowych 21 pacjentów, z zajęć fizjoterapii 6 pacjentów, z zajęć edukacyjnych 16 pacjentów. Nie odnotowano w roku 2019 pacjentów wymagających konsultacji z lekarzem specjalistą.

Program realizowany był przez jeden podmiot, tj. EFFATHA Sp. z o.o. w Krakowie. W roku 2019 z Programu skorzystały ogółem 63 osoby. Wykonano łącznie 209 świadczeń. Koszt realizacji Programu w 2019 roku wyniósł 20 970 zł.

2. Podsumowanie ww. programów polityki zdrowotnej w zakresie zdrowia psychicznego

Środki finansowe wykorzystane w 2019 roku na realizację programów polityki zdrowotnej z zakresu zdrowia psychicznego wyniosły łącznie: 44 770 zł.

3. Działalność Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego

W związku z nową edycją *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2021*, w roku 2019 została powołana Krakowska Rada Zdrowia Psychicznego w nowym składzie osobowym na podstawie Zarządzenia Nr 2875/2019 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 29 października 2019 r. Zgodnie z § 2. 1 ww. Zarządzenia do zadań Rady w roku 2019 należały m. in. koordynacja działań w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym, koordynacja zadań związanych z realizacją polityki zdrowotnej Gminy Miejskiej Kraków w zakresie zdrowia psychicznego, w tym koordynacja realizacji Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2021.

W ramach podejmowanych w roku 2019 w obszarze zdrowia psychicznego działań Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego powołanej na lata 2019-2021 ww. Zarządzeniem, w dniu 12 grudnia 2019 r. zorganizowane zostało posiedzenie inauguracyjne tej Rady. W ramach ww. posiedzenia Rady zrealizowane zostały następujące zagadnienia, wg ustalonego uprzednio porządku.

- 1) Przedstawienie informacji o powołaniu Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego na podstawie Zarządzenia Nr 2875/2019 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 29 października 2019 r. w sprawie powołania Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego na lata 2019-2021 oraz przedstawienie Przewodniczącego Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego: Pani Elżbieta Kois-Żurek - Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa i Sekretarz Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego.
- 2) Wręczenie uczestników posiedzenia Aktów Powołania do składu osobowego Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego: Pan Andrzej Kulig - I Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Społecznej i Komunalnej.

- 3) Słowo wstępne, w tym omówienie najważniejszych zadań Rady i kwestii organizacyjnych w zakresie współpracy członków Rady z Przewodniczącym oraz z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia UMK oraz ustalenie zasad i częstotliwości zwoływania posiedzeń Rady: Pan dr hab. n. med. Mariusz Furgał - Przewodniczący Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego.
- 4) Informacja dot. podsumowania z realizacji w latach 2016-2018 programów polityki zdrowotnej z zakresu zdrowia psychicznego w ramach *Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016-2018* (prezentacja multimedialna): Pani Elżbieta Kois-Żurek - Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa i Sekretarz Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego.
- 5) Omówienie stanu realizacji programu pilotażowego dot. Centrów Zdrowia Psychicznego (refleksje po roku pilotażu) oraz zmian przewidywanych w przepisach dotyczących opieki psychiatrycznej: Pan prof. hab. n. med. Andrzej Cechnicki - Kierownik Zakładu Psychiatrii Środowiskowej Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum.

Podczas posiedzenia Rady zostało ustalone, że wnioski i postulaty, w tym zgłaszane odnośnie zakresu prac Krakowskiej Rady Zdrowia Psychicznego jako propozycje zagadnień do realizacji w 2020 r. będą przesyłane drogą elektroniczną.

4. Promocja i profilaktyka zdrowia psychicznego

W ramach działań z zakresu promocji i profilaktyki zdrowia w 2019 r. w programie Konferencji Zdrowych Miast Polskich (25-27 września 2019 r.) zorganizowanej w Krakowie, uwzględniono następujące zagadnienia z zakresu zdrowia psychicznego i prelegentów zaproszonych do wystąpień:

- 1) „Pilotaż centrów zdrowia psychicznego a społeczność lokalna” - Marek Balicki, Pełnomocnik Ministra Zdrowia ds. reformy w psychiatrii;
- 2) „Tworzenie nowego modelu opieki psychiatrycznej - pilotaż Centrów Zdrowia Psychicznego w Małopolsce” - Barbara Dolata, Naczelnik Wydziału Świadczeń Opieki Zdrowotnej MOW NFZ;
- 3) „Tworzenie nowego modelu opieki psychiatrycznej, w tym opieki dla dzieci i młodzieży” - Maciej Pilecki, Kierownik Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży CM UJ.

Ponadto do istotnych działań Gminy Miejskiej Kraków mających na celu promocję zdrowia psychicznego w roku 2019 należało współorganizowanie wraz ze Szpitalem Uniwersyteckim w Krakowie „I Krakowskiego Tygodnia Zdrowia Psychicznego” (Human Week) w dniach 7-11 października. Wydarzenie to miało na celu zwiększenie świadomości mieszkańców Krakowa w kwestii zagrożeń, jakie mogą wywołać problemy psychiczne. W ramach Tygodnia Zdrowia Psychicznego w różnych lokalizacjach Krakowa, w tym na terenie siedziby Szpitala Uniwersyteckiego zorganizowano interesujące wykłady dotyczące problematyki z zakresu zdrowia psychicznego, przedstawienia teatralne i pokazy filmowe podejmujące sprawy ochrony zdrowia psychicznego oraz dyskusje, spotkania, akcje artystyczne. Umożliwiono także spotkania z doradcami zawodowymi i trenerami pracy w ramach Otwartego Tygodnia w Pensjonacie U Pana Cogito, zrealizowanego pod hasłem: „Aktywizacja zawodowa osób chorujących psychicznie”. W namiotach tematyczno-informacyjnych ustawionych na Placu przed Muzeum Narodowym udzielano mieszkańcom Krakowa informacji odnośnie zagadnień z zakresu psychoterapii, psychiatrii dzieci i młodzieży oraz dorosłych, a także nt. uzależnień i form wsparcia.

Różnorodne formy działań w obszarze zdrowia psychicznego opisane w niniejszym sprawozdaniu wskazują, iż w Gminie Miejskiej Kraków zdrowie psychiczne stanowiło istotny element działań profilaktyki zdrowotnej. Z uwagi na poziom rozwoju zasobów opieki psychiatrycznej i pomocy społecznej oraz potrzebę spojrzenia w sposób integralny na problemy zdrowotne i społeczne, widoczne jest stałe dążenie do udoskonalania modelu lokalnego systemu działań w zakresie ochrony zdrowia psychicznego.

IX. Podsumowanie realizacji w roku 2019 Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego oraz poprzednich trzyletnich edycji:

1) Liczba osób hospitalizowanych:

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 8 774 osób,

2014 rok - 8 065 osób,

2015 rok - 8 218 osób;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 7 764 osób,

2017 rok - 7 965 osób,

2018 rok - 7 729 osób;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 7 752 osób.

2) Liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych:

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 76 913 osób,

2014 rok - 74 448 osób,

2015 rok - 73 821osób;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 75 721 osób,

2017 rok - 78 872 osoby,

2018 rok - 76 277 osób;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 75 430 osób.

3) Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających Domu Pomocy Społecznej:

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 942 osoby,

2014 rok - 952 osoby,

2015 rok - 990 osób;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 1 025 osób,

2017 rok - 1 072 osoby,

2018 rok - 1 073 osoby;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 1 090 osób.

4) Liczba uczestników biorących udział w warsztatach terapii zajęciowej MOPS (WTZ):

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 615 osób,

2014 rok - 609 osób,

2015 rok - 614 osób;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 650 osób,

2017 rok - 632 osoby,

2018 rok - 641 osób;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 645 osób.

5) Liczba osób, które skorzystały z Programu Profilaktyki Głębokich, Nawracających Zaburzeń Psychicznych (GZP):

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 38 osób,
2014 rok - 132 osoby,
2015 rok - 179 osób;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 169 osób,
2017 rok - 120 osób,
2018 rok - 178 osób;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 37 osób.

6) Liczba świadczeń udzielonych w ramach Programu Profilaktyki Głębokich, Nawracających Zaburzeń Psychicznych (GZP):

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 80 porad,
2014 rok - 165 porad,
2015 rok - 313 porad;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 385 porad,
2017 rok - 385 porad,
2018 rok - 542 porady;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 198 porad.

7) Liczba osób, które skorzystały z Programu profilaktyki i terapii dzieci z autyzmem:

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 100 osób,
2014 rok - 100 osób,
2015 rok - 524 osób;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 83 osób,
2017 rok - 65 osób,
2018 rok - 111 osób;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 63 osoby.

8) Liczba świadczeń udzielonych w ramach Programu profilaktyki i terapii dzieci z autyzmem:

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 100 porad,
2014 rok - 300 porad,
2015 rok - 540 porad;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 617 porad,
2017 rok - 656 porad,
2018 rok - 636 porad;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 209 porad.

9) Środki finansowe na realizację Programu Profilaktyki Głębokich, Nawracających Zaburzeń Psychicznych (GZP):

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 8 960 zł,
2014 rok - 30 040 zł,
2015 rok - 33 949 zł;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 39 966 zł,
2017 rok - 41 913 zł,
2018 rok - 64 818 zł;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 23 800 zł

10) Środki finansowe na realizację Programu profilaktyki i terapii dzieci z autyzmem:

Edycja MPOZP 2013-2015

2013 rok - 30 000 zł,
2014 rok - 70 000 zł,
2015 rok - 69 970 zł;

Edycja MPOZP 2016-2018

2016 rok - 69 950 zł,
2017 rok - 69 960 zł,
2018 rok - 70 000 zł;

Edycja MPOZP 2019-2021

2019 rok - 20 970 zł

